

Ordinarie inkomster:

Grundskatt	kronor	480,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål	»	280,000: —
Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet	»	38,000: —
Trosspassevolansafgift	»	19,000: —
Tillfälliga rotevakansafgifter	»	150,000: —
Soldatvakansafgift	»	19,000: —
Båtsmansvakansafgift	»	150,000: —
Arrendemedel	»	2,100,000: —
Mantalspenningar	»	750,000: —
Bötesmedel	»	400,000: —
Kontrollstämpelmedel	»	60,000: —
Fyr- och båkmedel	»	1,500,000: —
Telegrafmedel	»	6,500,000: —
Jernvägstrafikmedel	»	7,000,000: —
Skogsmedel	»	7,500,000: —
Extra uppbörd	»	100,000: —
säger 27,046,000: —		

Bevillningar:

Tullmedel	kronor	49,000,000: —
Postmedel	»	13,340,000: —
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	»	300,000: —
Stämpelmedel	»	6,500,000: —
Bränvinstillverkningskatt	»	20,500,000: —
Hvitbetssockertillverkningsafgift	»	11,000,000: —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst för år 1902	»	8,500,000: —
Tilläggsbevillning till bevillningen af fast egendom samt af inkomst för år 1902	»	7,650,000: —
Inkomstskatt för år 1903	»	10,500,000: —
säger 127,290,000: —		

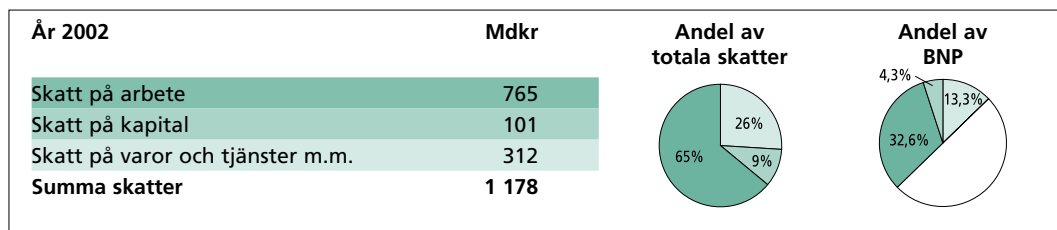
summa kronor 154,336,000: —

Kongl. Maj:t föreslår vidare enligt ofvan nämnda protokoll öfver finansärenden för den 11 innevarande månad:

Transport kronor 154,336,000: —

*Vid sekelskiftet fanns två punktskatter eller acciser,
en på brännvin och en på socker.
Dessa två punktskatter stod för ca 20 procent av statens inkomster.*

Skatt på varor och tjänster



- De olika skatterna på varor och tjänster inbringade år 2002 sammanlagt 312 miljarder kronor eller utslaget per invånare ca 35 000 kr
- Skatt på varor och tjänster motsvarade år 2002 13,3 procent av BNP och utgjorde ca 26 procent av det totala skatteuttaget

6.1 Inledning

6.1.1 Moms och punktskatter

Med skatt på varor och tjänster avses sådana skatter som utgår på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, som tas ut på nästan all omsättning av varor och tjänster, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster.

En vedertagen term sedan 1940-talet för de sistnämnda skatterna är punktskatter. Historiskt har dessa funnits i Sverige i mer än 400 år. Punktskatterna är ett uttryck för den rådande samhällsstrukturen och har långt in i modern tid, tillsammans med tullavgifterna, varit den dominerande inkomstkällan för staten.

Ett annat sätt att beskriva skatter på varor och tjänster är att definiera dem som skatter som tas ut på transaktioner mellan slutliga användare, som kan vara privata eller offentliga, och producenter eller säljare. Differentierade mervärdesskattesatser eller punktskatter på specifika varor eller tjänster är i vissa fall ett uttryck för en ambition att styra efterfrågan. Förändringar i skattesatserna slår dock inte nödvändigtvis igenom fullt ut på konsumentpriserna.

Hur stor del av skatten som övervältras på konsumenten beror på hur efterfrågan påverkas av prisförändringar, dvs. på pris känsligheten (se vidare kapitel 1).

Skatter på varor och tjänster är ofta så kallade indirekta skatter. Med detta menas skatter som normalt sett belastar konsumenterna men tas ut och betalas in av producenterna eller säljarna (se vidare kapitel 1). Det finns i regel en administrativ fördel med detta. Antalet skattskyldiga som ska hanteras av skatteadministrationen blir betydligt färre än de som är avsedda att träffas av skatten. Alla punktskatter behöver dock inte vara indirekta skatter. Definitionsmässigt har det ingen betydelse vem som redovisar och betalar in skatten. Ett exempel på en punktskatt som betalas direkt av dem som belastas av den är fordonsskatten.

För en internationell jämförelse av skatterna på varor och tjänster hänvisas till kapitel 15.

6.1.2 Harmonisering inom EU

Inom EU finns en strävan att skapa vissa gemensamma regler inom skatteområdet. Framförallt har inriktningen varit att harmonisera de indirekta skatterna. När den s.k. inre marknaden infördes den 1 januari 1993 avskaffades i princip alla gränskontroller för handel mellan medlemsstaterna. Samtidigt innebar det att inga indirekta skatter, importavgifter eller tullar längre får tas ut vid gränspassage.

I samband med genomförandet av den inre marknaden beslutades inom EU om ett antal direktiv som sammantaget innebär att mervärdesskatten och punktskatterna

på alkohol, tobak samt mineraloljor i stor utsträckning harmoniserats. Huvudsyftet med harmoniseringen var att underlätta marknadens funktionssätt och att säkerställa medlemsländernas skatteintäkter. Harmoniseringen innebär att skattebaserna definierats på ett enhetligt sätt och

att miniminivåer fastställts. Det finns dock inga restriktioner vad avser maximala skattesatser.

Beskattningsförfarandet vid handel mellan EU-länder beskrivs närmare i avsnitten 6.2.4 och 6.3.1.

6.1 Tabell

Skatter på varor och tjänster 1996-2002, mnkr och procent

Taxes on goods and services 1996-2002, MSEK and percent

Skatteslag Nature of tax	1996		1997		1998		1999		2000		2001		2002	
	mnkr MSEK	Andel Share of total	mnkr MSEK	Andel Share of total	mnkr MSEK	Andel Share of total	mnkr MSEK	Andel Share of total	mnkr MSEK	Andel Share of total	mnkr MSEK	Andel Share of total	mnkr MSEK	Andel Share of total
Mervärdes- skatt (VAT)	175 800	69	168 900	68	180 684	69	191 736	70	200 686	70	211 003	70	219 220	70
Punktskatter (Excise duties)	80 680	31	78 992	32	81 706	31	82 894	30	85 164	30	89 077	30	92 957	30
Totalt (Total)	256 480	100,0	247 892	100,0	262 390	100,0	274 630	100	285 851	100	300 080	100	312 177	100
Andel av BNP, % (Share of GDP)	14,1		13,1		13,3		13,2		13,0		13,2		13,3	

Anm: I tabellen ingår samtliga skatter som i statsbudgeten redovisas under huvudtiteln skatt på varor och tjänster med tillägg för lotteriskatt, som redovisas som skatt på inkomst. Beloppen för mervärdesskatt avser till och med 1997 betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod. Punktskatterna avser för samtliga år betalda skatter.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.1.3 Skatter på varor och tjänster utgör en fjärdedel av alla skatter

Skatterna på varor och tjänster uppgick år 2002 till sammanlagt 312 miljarder kronor eller 13,3 procent av den beräknade brutonationalprodukten (BNP) för det året. Cirka 70 procent av denna skatteuppbörd hänförs till mervärdesskatten (momsen) och resterande 30 procent till punktskatterna.

Sedan skattereformen 1990-91, då underlaget för momsens breddades, har skatten på varor och tjänster (konsumtionsskatter) som andel av de totala skatterna uppgått till omkring 25 procent. Andelen har enstaka år varit högre eller lägre pga. ändrad uppbördsordning. Momsens andel av konsumtionsskatterna har de senaste åren legat på cirka 70 procent.

6.2 Mervärdesskatt (moms)

Mervärdesskatt (moms) infördes år 1969 och ersatte den allmänna varuskatten (omsättningsskatten), som infördes 1960 och då uppgick till fyra procent av försälj-

ningspriset. Den belastade slutkonsumenten och utgick i normalfallet i detaljhandelsledet. I början var momsens tio procent men höjdes redan efter två år till 15 procent. Bestämmelserna om moms återfinns främst i mervärdesskattelagen. Moms utgår på värdet av skattepliktig omsättning av varor och tjänster. Varje enskild transaktion som innefattar försäljning eller uttag av varor och tjänster räknas som omsättning.

6.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet

Enligt huvudregeln föreligger skattskyldighet för skattepliktig omsättning inom landet av vara eller tjänst som sker i en yrkesmässig verksamhet. Dessutom föreligger skattskyldighet för skattepliktig import av varor från land utanför EU samt för s.k. gemenskapsinterna förvärv inom EU. Med det sistnämnda menas skattepliktig införsel av vara mellan två momspliktiga parter från en medlemsstat till en annan (se vidare avsnitt 6.2.3). Export av varor till länder utanför EU är momsbefriad.

6.2 Tabell

Totala skatter och konsumtionskatter (skatt på varor och tjänster), 1989/90-2002, mdkr och procent

Total tax revenue and revenues from taxes on goods and services, 1989/90-2002, BSEK and percent

Budgetår	Totala skatter*	Skatt på varor och tjänster**	därav moms***	Andel skatt på varor och tjänster av totala skatter, %
Fiscal year	Total tax revenue	Taxes on goods and services	VAT	Taxes on goods and services, share of total tax revenue, %
89/90	726	169	100	23,3
90/91	762	191	123	25,1
91/92	750	190	120	25,3
92/93	731	187	118	25,6
1993	723	195	123	27,0
1994	756	188	116	24,9
1995	815	188	116	23,1
1996	929	256	176	27,6
1997	978	248	169	25,4
1998	1 035	262	181	25,3
1999	1 106	275	192	24,8
2000	1 172	286	201	24,4
2001	1 172	300	211	25,6
2002	1 169	312	219	26,7

* Uppgifterna om totala skatter är reviderade från och med 1993 p.g.a. omläggning av nationalräkenskaperna. Skillnaden i totala skatter för år 2002 mellan 6.2 Tabell och den inledande tabellen i kapitel 6 beror på skillnader i definitioner mellan nationalräkenskaperna och Skatteverkets statistik.

** Från och med 1996 ingår, förutom de skatter som i statsbudgeten redovisas under inkomstiteln Skatt på varor och tjänster, även lotteriskatt.

*** Beloppen avser till och med 1995 nettomomsen efter avräkning för statens, kommunernas och landstingens kompensation för betald moms. Från och med 1996 ingår inga sådana kompensationer. Till och med 1997 avser beloppen betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna, Ekonomistyrningsverket och Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Momsen tas ut på privat och offentlig konsumtion av varor och tjänster. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den som är skattskyldig betalar skatt på den omsättning som sker i ledet och har rätt till avdrag för den skatt som påförts av eller betalats till leverantör i tidigare led. I varje led betalar sålunda den skattskyldige företagaren moms till staten på det egna mervärdet (moms på mervärdet = utgående moms - ingående moms). Därav följer benämningen mervärdesskatt. Summan av all påförd moms i alla leden övervältras på slutkonsumenten eller användaren av varan eller tjänsten. Den totala momsen påverkas inte av antalet led i kedjan.

I följande exempel visas schematiskt hur företag i olika led tar ut moms från nästa led och drar av momsen från det föregående ledet samt betalar in mellanskillnaden till staten. I exemplet används skattesatsen 2,5 procent.

Trävarufirman A säljer till möbelfabriken B

Faktura till B		Momsredovisning	
Trävaror	500	Utgående moms	125
Moms 25 %	125	Ingående moms	0
Fakturasumma	625	Till staten (125-0)	125

Möbelfabriken B säljer till möbelfabriken C

Faktura till C		Momsredovisning	
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
Moms 25 %	350	Ingående moms	125
Fakturasumma	1 750	Till staten (350-125)	225

Möbelfabriken C säljer till kunden D

Kontantpris till D		Momsredovisning	
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten (493-350)	143
Kunden D	2 469	Summa	493

6.2.2 Nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga

I princip alla varor och tjänster är skattepliktiga sedan skattereformen 1990-1991. Det finns dock sådant som fortfarande är undantaget från skatteplikt, bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet. Producenterna av de uppräknade varorna och tjänsterna har inte rätt att dra av den ingående momsen. Detta innebär att priset som konsumenten betalar påverkas av den moms producenten betalat till tidigare led. Det finns således en s.k. dold moms även i priset för varor och tjänster som är undantagna från skatteplikt. Ett fåtal varor och tjänster är dock s.k. kvalificerat undantagna från moms. Detta innebär att den som omsätter sådan vara eller tjänst har rätt till återbetalning av moms på inköp

i verksamheten, vilket medför att konsumentpriset inte påverkas av någon moms. Så är fallet för t.ex. vissa tidskrifter och läkemedel.

Huvudregeln är att moms utgår med 25 procent av beskattningsunderlaget. Skattesatsen är sålunda en påläggsprocent på priset före moms. Detta motsvarar 20 procent av priset inklusive moms. Minimnivån i EU för "normalskattesatsen" är 15 procent. Det tillåts dock två lägre skattesatser med en miniminivå på fem procent. Sedan 1996 beskattas i Sverige livsmedel och hotelltjänster med en skattesats på tolv procent. Nyhetstidningar och entréavgifter till exempelvis bio- och teaterföreställningar beskattas med sex procent. Från och med år 2001 beskattas även persontransporter med sex procent, mot tidigare tolv. Den sexprocentiga skattesatsen gäller från och med 2002 även böcker och tidskrifter.

6.3 Tabell

Skattesatser för mervärdesskatt 1991-2004, procent VAT rates for 1991-2004, percent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Generellt (<i>General</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Livsmedel m.m. (<i>Food etc.</i>)	25	18	21	21	21	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Restaurang (<i>Restaurants</i>)	25	18	21	21	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Hotell och camping (<i>Hotel and camping</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Personbefordran (<i>Passenger transport</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	12	6	6	6	6
Inträde djurparker (<i>Entrance fee zoological gardens</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	6	6	6	6
Böcker och tidskrifter (<i>Books and magazines</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	6	6	6
Dagstidningar (<i>Newspapers</i>)						6	6	6	6	6	6	6	6	6
Kultur, idrott (<i>Culture, sport</i>)							6	6	6	6	6	6	6	6

Anm: Skattesatsen redovisad som påslag på pris exklusive mervärdesskatt.

Källa: Skatteverket.

6.2.3 Gemenskapsinterna förvärv

Som tidigare nämnts i avsnitt 6.1.2 innebär införandet av den s.k. inre marknaden inom EU att mervärdesskatt inte längre får tas ut vid gränsen när varor förs mellan två medlemsländer. Beskattningen sker dock fortfarande i huvudsak enligt den s.k. destinationsprincipen, som innebär att momsen tillfaller destinationslandet för varan. Sveriges medlemskap i EU innebar därför att ett nytt förfarande fick införas vid införsel av varor från annat EU-land.

Förfarandet innebär att beskattningen av s.k. gemenskapsinterna förvärv sker inom det ordinarie mervärdesskattesystemet, istället för som tidigare genom en särskild gränsuppbörd. Detta sker som regel på så sätt att köparen får redovisa s.k. förvärvsskatt i sin skattedeklaration. Avdrag får sedan göras för denna skatt enligt samma regler som vid inköp inom landet.

I nedanstående exempel visas hur mervärdesskatten tas ut från olika led när inköp sker från ett annat EU-land.

Trävarufirman Holzmann & sohn i Tyskland
säljer till möbelfabriken B

Faktura till B		Momsredovisning	
Trävaror	500		
Fakturasumma	500		

Möbelfabriken B säljer till möbelfabriken C

Faktura till C		Momsredovisning	
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
		Utgående moms (förvärvsskatt, 25% av 500)	125
Moms 25 %	350		
Fakturasumma	1 750	Ingående moms	125
		Till staten (350+125-125)	350

Möbelfabriken C säljer till kunden D

Kontantpris till D		Momsredovisning	
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten (493- 350)	143
Kunden D	2 469	Summa	493

Den som omsätter varor med leverans till annat EU-land, som föranleder beskattning hos köparen enligt ovan beskrivna regler, ska lämna en periodisk sammanställning, en s.k. kvartalsredovisning (KVR). I denna ska uppgifter lämnas om bl.a. värdet av leveranserna och köparens registreringsnummer till moms. KVR ska i vissa fall även lämnas då ett företag för över eller låter föra över varor mellan EU-länder utan att omsättning föreligger.

6.2.4 Distansförsäljning mellan EU-länder

Det finns särskilda bestämmelser om s.k. distansförsäljning. Dessa bestämmelser gäller främst postorder- och internetförsäljning till privatpersoner från ett EU-land till ett annat. Närmare bestämt krävs för att det ska vara fråga om distansförsäljning att

ett företag i ett EU-land säljer varor till en person, som inte är skattskyldig, i ett annat EU-land och att säljaren står för transporten. Så länge försäljningen från ett företag i ett annat EU-land till Sverige inte överstiger 320 000 kr redovisas skatten i säljarens hemland. Om gränsen överskrids ska företaget registrera sig i Sverige och betala moms enligt svenska regler för den försäljning som sker här. Är det fråga om försäljning av alkohol, tobak eller mineralolja gäller inte beloppsgränsen. För dessa varor föreligger skatteplikt i köparens hemland från första kronan.

6.2.5 Redovisning, beskattningsunderlag och omsättning

Redovisning av momsen kan ske på två sätt. Skattskyldiga med ett beskattningsunderlag som uppgår till högst 1 miljon kronor per beskattningsår och som är skyldiga att lämna självdeklaration får redovisa skatten i denna deklaration. Momsen ingår för dessa i den slutliga skatten. Eventuell överskjutande ingående moms gottskrivs vid debiteringen av slutlig skatt.

Skattskyldiga med ett beskattningsunderlag över 1 miljon kronor ska redovisa skatten varje månad i en med övriga skatter och avgifter (avdragna skatter och arbetsgivaravgifter) gemensam skattedeklaration. Om beskattningsunderlaget överstiger 40 miljoner kronor per beskattningsår sker inbetalningen av momsen senast den 26:e i månaden efter den månad som avses, i annat fall senast den 12:e i andra månaden efter. Under år 2003 uppgick antalet mervärdesskattedeclarationer till ca 4,2 miljoner. Handelsbolag och de som inte är skyldiga att lämna självdeklaration får lämna skattedeklaration för helt år om summan av beskattningsunderlagen beräknas uppgå till högst 200 000 kr.

6.4 Tabell

Antalet mervärdesskatteregistrerade juli 2004

Number of enterprises registered for VAT in July 2004

Skattskyldiga	Skattedeklaration Tax return		Helårsredovisning Whole year accounting period	Inkomst- deklaration Income tax return	Totalt Total
	<40 mnkr <40 MSEK	>40 mnkr >40 MSEK			
Liabel to tax					
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	250 921	10 269	28 317	52 584	342 091
Fysiska personer (<i>Private individuals</i>)	112 804	105	11	418 013	530 933
Totalt (Total)	363 725	10 374	28 328	470 597	873 024

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Beskattningsunderlaget är inte detsamma som företagets omsättning. Ett exempel på en transaktion som beskattas utan att vara omsättning är varuförvärv från annat EG-land. På motsvarande sätt är försäljning av varor till ett annat EG-land undantaget från moms samtidigt som det naturligtvis är en del av omsättningen. Över tre fjärdedelar av alla företag har en omsättning som är mindre än en miljon kronor (6.5 Tabell).

6.5 Tabell Antalet företag efter omsättningens storlek 2002 Number of enterprises by turnover 2002

Omsättning	Antal företag	Andel i procent
Turnover	Number of enterprises	Share in percent
- 1 mnkr	648 251	77
1 - 10 mnkr	155 099	18
10 - 50 mnkr	29 415	3
50 - 100 mnkr	4 758	1
100 mnkr - 1 mdkr	4 781	1
1 mdkr -	618	0
Totalt (Total)	842 922	100

Anm: Omsättningen beräknas utifrån uppgifter om utgående moms, skattefri omsättning och omsättning till utlandet i lämnade skatte- och inkomstdeklarationer

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

6.2.6 Momsuppbörden

Skatteverket är beskattningsmyndighet för all omsättning av varor och tjänster inom landet. Motsvarande funktion har Tullverket för import av varor från land utanför EU. I redovisningen av momsen skiljer man därför mellan inbetalningar till Skatteverket respektive Tullverket.

Inom momssystemet görs även utbetalningar. Sådana görs i de fall en skattskyldig under en redovisningsperiod deklarerar en större ingående än utgående moms. Utbetalningar i särskild ordning görs även till utländska företag som påförts moms i samband med förvärv från svenska skattskyldiga.

Som framgår av 6.6 Tabell minskade den av Tullverket redovisade momsuppbörden kraftigt i och med Sveriges inträde i EU år 1995. Detta som en följd av införandet av

de tidigare beskrivna reglerna för gemenskapsinterna förvärv. Inbetalningarna till Skatteverket ökade däremot. Omläggningen av uppbördsrutinerna för moms år 1996 gav det året en tillfällig höjning av skatteinkomsterna. Under 1999 medförde en ny tillämpning av bestämmelserna om s.k. skatteupplag att ett antal stora råoljeimportörer istället för tullmoms började betala moms till skattemyndigheten.¹ Totalt innebar detta att nettot av moms inbetalningarna till Skatteverket under 1999 blev cirka 5,5 miljarder kronor högre, medan inbetalningarna till Tullverket minskade med motsvarande belopp. Mellan åren 1999 och 2000 minskade nettot av inbetalningarna till Skatteverket med nästan 1 miljard kronor. Detta trots att momsen totalt sett ökade med cirka 9 miljarder kronor. Förklaringen till detta är den stora ökningen av införelsmoms till Tullverket. De allra flesta företag som betalar införelsmoms får nämligen dra av denna som ingående moms i sina skattedeclarationer. Detta innebär att införelsmomsen antingen reducerar inbetalningarna till Skatteverket eller ökar utbetalningarna.

Skillnaden mellan inbetalningar och utbetalningar av moms redovisas som inkomst i statsbudgeten. Utöver de betalningar som redovisas i tabellen ovan påverkas statsbudgeten av den kompensation som statliga myndigheter får för den moms de betalar i sin verksamhet. Denna uppgick år 2002 till cirka 22 miljarder kronor. För kommuner och landsting fanns före 1996 ett liknande kompensationssystem för betald moms. Detta ersattes av det s.k. kommunkontosystemet, som finansierades av kommunerna och landstingen själva genom avgifter. Från och med år 2003 sker kommunernas och landstingens kompensation för betald moms återigen via statsbudgeten. Finansieringen sker genom en minskning av de generella statsbidragen till kommunerna. Syftet med kompensationerna till statliga myndigheter, kommunerna och landstingen är att eliminera momsens konkurrenssnedvridande effekter. Momsen ska inte påverka valet mellan att utföra tjänster i egen regi eller att upphandla tjänster från privata entreprenörer.

¹ Reglerna om skatteupplag infördes 1996. Reglerna innebär bl.a. att vissa råvaror undantas från tullmoms vid import om de placeras i s.k. skatteupplag. Istället påförs varan moms när den tas ut ur upplaget.

6.6 Tabell

Redovisning av mervärdesskatt 1994-2002, mdkr

VAT revenues and expenditures 1994-2002, BSEK

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Inbetalningar (Ingoing payments)									
Tullverket (Customs authorities)	94,9	48,8	33,4	37,7	38,9	37,3	47,1	46,3	44,9
Skatteverket (Tax Agency)	163,3	211,0	245,2	245,4	270,8	288,5	307,7	324,9	331,3
Summa (Sum total)	258,2	259,8	278,6	283,1	309,7	325,7	354,8	371,1	376,2
Utbetalningar (Outgoing payments)									
Skatteverket (Tax Agency)	116,5	106,3	105,7	117,0	133,5	138,6	158,9	165,0	160,3
Övriga utbetalningar* (Other payments)					0,8	0,9	1,0	0,9	2,3
Summa (Total)	116,5	106,3	105,7	117,0	134,4	139,5	159,8	165,9	162,7
Mervärdesskatt redovisad i inkomstdeklarationen (VAT reported in annual income tax returns)					5,4	5,5	5,7	5,8	5,7
Övriga betalningar** (Other payments)	16,0	2,0	2,9	2,8					
Nettoppbörd (Net payments)	157,7	155,5	175,8	168,9	180,7	191,7	200,7	211,0	219,2

Anm: Beloppen avser till och med 1997 betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

* Övriga utbetalningar avser till största delen återbetalningar av moms till ej skattskyldiga utländska företag.

** I övriga betalningar ingår moms redovisad i inkomstdeklaration, indrivning av restförd moms, återbetalningar till utländska företag m.m.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.2.7 Redovisning efter skattesats

I de skattskyldigas deklarerationer redovisas den utgående momsen efter skattesats. Den ingående momsen, som är avdragsgill, redovisas däremot inte efter skattesats. En sammanställning av omsättningen och momsen efter skattesats enligt skattedekla-

rationerna för 2003 lämnas i 6.7 Tabell. Cirka 80 procent av den utgående momsen hänför sig till sådan skattepliktig omsättning som beskattas med 25 procent.

Antalet skattskyldiga som redovisar moms i skattedeklarationen uppgår till cirka 374 000 (6.4 Tabell).

6.7 Tabell

Omsättning och moms efter skattesats 2003, mdkr

Total turnover and VAT revenues according to tax rate 2003, BSEK

	Omsättning Turnover	Utgående moms Output tax	Ingående moms Input tax	Netto- uppbörd Net collection of taxes
Skattesats 25% (Tax rate 25%)		3 347	837	
Skattesats 12% (Tax rate 12%)		425	51	
Skattesats 6% (Tax rate 6%)		106	6	
Utgående moms på varuförvärv från annat EG-land (Output tax on goods acquired from another EC country)			116	
Utgående moms på tjänsteförvärv från utlandet (Output tax on services supplied from another country)			25	
Skattefri omsättning (Turnover, tax free)	284			
Omsättning till annat EG-land (Turnover, other EC countries)	467			
Exportomsättning (Turnover, export)	738			
Totalt (Total)	5 366	1 035	860	175

Anm: Sammanställningen inkluderar i princip endast vad som redovisats i skattedeklarationen. Uppgifterna om omsättning efter skattesats är framräknade från redovisad utgående skatt. Till skillnad mot tabell 6.5 ingår inte tull-moms, moms i inkomstdeklarationen och återbetalningar till utländska företag.

Källa: SCB

6.2.8 Momsuppbörden per bransch

I 6.8 Tabell har den momsuppbörd som administreras av skatteverket fördelats efter bransch. Parti- och detaljhandeln svarar för mer än hälften av nettouppbörden, medan tillverkningsindustrin totalt sett redovisar en negativ nettomoms.

Som tidigare förklarats betalar varje skattskyldig moms på det mervärde som denne tillfört i produktions- och distributionskedjan. Tabellen nedan avspeglar dock inte helt detta mervärde, vilket förklaras av att moms endast betalas på omsättning som sker inom landet. När varor exporteras, dvs. omsätts utanför landet, upphör beskattningskedjan. Detta innebär att det exporterande företaget endast drar av den moms som betalats för det mervärde som uppstått i tidigare led, utan att redovisa någon utgående moms. För det exporterande företaget betyder det att en negativ nettomoms redovisas för just denna affärs-

transaktion. Totalt sett innebär det dock endast att en utjämning sker av den moms som redovisats i tidigare led. Denna utjämning framgår dock inte av tabellen om tidigare led finns i en annan bransch än det exporterande företaget.

6.3 Punktskatter

6.3.1 Inledning

Punktskatterna tillhör de skatteslag som ofta är föremål för omläggningar av olika slag. Detta hänger samman med deras dubbla funktion som inkomstkälla för staten och ekonomiskt styrmedel för att påverka resursutnyttjandet och den privata konsumtionen. Antalet punktskatter uppgår till ett tjugotal, men under årens lopp har vissa skatter ersatts av andra eller helt upphört och nya skatter har tillkommit.

6.8 Tabell

Moms fördelad efter bransch 2003, mnkr VAT according to corporate sector 2003, MSEK

Bransch Corporate sector	Utgående moms Output tax			Ingående moms Input tax	Netto Net
	På omsättning On turnover	På varuförvärv från annat EG-land On goods acquired from another EC country	På tjänste- förvärv från utlandet On services supplied from another country		
Jordbruk, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	20 421	391	0	18 007	2 805
Gruvor och mineralutvinning (Mines and quarries)	2 377	187	11	3 127	-552
Tillverkningsindustri (Manufacturing industry)	154 616	48 395	8 277	243 401	-32 113
El-, gas-, värme- och vattenverk (Electricity, gas and water works)	54 413	853	97	40 593	14 770
Byggindustri (Construction)	65 341	757	135	43 768	22 465
Varuhandel, reparation av fordon m.m. (Wholesale and retail trade)	324 248	58 479	2 271	302 655	82 343
Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	12 651	37	70	8 674	4 084
Transport och kommunikationer (Transport and communication)	77 171	734	6 246	68 766	15 385
Kreditinstitut och försäkringsbolag (Financial institutions and insurance companies)	23 354	636	325	21 519	2 796
Fastighetsbolag och företagservice (Renting, business service and real estate companies)	132 058	4 519	7 081	91 707	51 951
Offentlig förvaltning (Community services)	1 265	528	86	143	1 736
Utbildning, sjukvård och sociala tjänster (Education, health care and social service)	9 874	99	33	5 328	4 678
Andra samhällseliga och personliga tjänster (Other community and personal services)	13 495	212	310	9 542	4 475
Utan bransch/konkurser (Without corporate sector/bankruptcy)	2 749	154	8	2 354	557
Totalt (Total)	894 033	115 981	24 950	859 584	175 380

Källa: SCB

Det har också genomförts statsfinansiellt neutrala omläggningar mellan olika skatter som enbart har till syfte att förbättra skatternas effektivitet som ekonomiskt styrmedel.

Ett aktuellt exempel är energiskatterna där koldioxidskatten under de senaste åren fått ökad tyngd i förhållande till den allmänna energiskatten.

6.9 Tabell
Uppbörd av punktskatter 1994-2003, mnkr
Revenues from excise duties 1994-2003, MSEK

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Skatt på energi och miljö <i>(Energy and environment taxes)</i>	40 900	42 010	48 624	49 223	51 924	52 655	53 540	56 473	59 750	63 794
Bensinskatt* <i>(Petrol tax)</i>	22 030	1 711	-2							
Energiskatter <i>(Energy taxes)</i>	17 399	38 680	45 636	46 945	49 811	50 488	50 738	53 080	56 507	60 386
allmän energiskatt <i>(General energy tax)</i>	10 239	27 456	30 371	34 212	36 900	37 573	38 419	36 542	37 003	36 498
koldioxidskatt <i>(Co² tax)</i>	6 943	11 078	15 053	12 599	12 796	12 811	12 245	16 457	19 373	23 753
svavelskatt <i>(Sulphur tax)</i>	217	146	212	134	115	104	75	81	131	136
Särsk skatt på elkraft fr kärnkraftverk <i>(Nuclear power tax)</i>	137	133	974	1 478	1 537	1 553	1 726	1 841	1 796	1 824
Skatt på viss elkraft <i>(Electricity from certain sources)</i>	817	908	1 423	194						
Särsk skatt mot försurning <i>(Acidification tax)</i>	63	69	64	58	58	65	56	54	60	56
Skatt på gödsel o bekämpningsmedel <i>(Fees on fertilizers and biocides)</i>	183	332	343	427	389	399	434	428	366	437
Miljöskatt inrikes flyg <i>(Fees on domestic flights)</i>	271	177	128				-355			
Skatt på naturgrus <i>(Natural gravel tax)</i>			58	121	129	151	125	126	114	189
Skatt på avfall <i>(Tax on waste)</i>							816	945	907	902
Skatt på alkohol och tobak <i>(Alcohol and tobacco tax)</i>	18 933	19 007	18 669	17 644	17 583	18 116	18 737	19 127	19 531	19 199
Tobaksskatt <i>(Tobacco tax)</i>	7 281	7 246	7 084	7 695	7 506	7 396	7 792	8 043	8 366	8 242
Alkoholskatt <i>(Alcohol tax)</i>	11 575	11 546	11 546	9 859	9 962	10 599	10 895	11 004	11 085	10 957
däruv skatt på spritdrycker <i>(Ethyl alcohol)</i>	5 376	5 483	4 907	4 686	4 674	4 723	4 888	4 861	5 028	4 794
skatt på vin <i>(Wine)</i>	2 971	2 901	3 233	3 094	2 998	3 313	3 483	3 635	3 300	3 330
skatt på maltdrycker <i>(Beer)</i>	3 228	3 162	3 406	2 079	2 142	2 430	2 399	2 381	2 593	2 599
skatt på mellanklassprodukter <i>(Intermediate products)</i>					148	133	125	127	163	234
Systembolagets överskott** <i>(Profits on alcohol monopoly retailing)</i>	77	215	39	90	115	122	50	80	80	..
Skatt på vägtrafik <i>(Tax on road traffic)</i>	5 994	6 013	7 131	6 787	7 127	7 514	7 944	7 866	8 431	8 595
Fordonsskatt <i>(Road vehicle)</i>	4 065	4 049	5 471	6 242	6 103	6 421	6 868	7 017	7 429	7 686
Vägavgifter <i>(Road user charges)</i>					530	600	565	646	743	641
Kilometerskatt <i>(Kilometre)</i>	10									
Försäljningskatt på motorfordon <i>(Sales tax)</i>	1 723	1 752	1 400	207	270	230	258	-23	15	0
Skrotningsavg*** <i>(Scrap fees)</i>	196	212	260	338	224	264	253	226	243	268
Skatt på import <i>(Import tax)</i>	5 505	4 981	3 625	3 808	3 766	3 530	3 806	3 643	3 476	3 461
Tullmedel <i>(Customs duties)</i>	5 074	4 447	3 179	3 467	3 356	3 143	3 449	3 338	3 217	3 209
Särskilda jordbrukstullar och sockeravg <i>(Certain agricultural duties)</i>	0	385	255	343	403	372	349	298	254	239
Övriga skatter m m på import <i>(Other import taxes)</i>	431	149	191	-2	6	16	9	8	5	13
Övriga <i>(Other)</i>	4 253	4 352	3 418	2 285	2 438	2 341	2 386	2 193	2 007	1 970
Lotteriskatt <i>(Lottery prize)</i>	3 103	3 223	2 267	1 078	1 183	1 201	1 199	1 198	1 149	1 184
Reseskatt <i>(Travel)</i>	-7									
Skatt på annonser och reklam <i>(Advertising)</i>	1 033	1 072	1 103	1 163	1 192	1 037	1 091	955	823	753
Skatt på spel <i>(Gambling)</i>	124	57	48	44	63	103	96	40	36	33
Totalt <i>(Total)</i>	75 585	76 363	81 467	79 747	82 838	84 157	86 414	89 302	93 196	97 019

* Fr.o.m 1996 ingår bensinskatten i energiskatterna.

** Systembolagets överskott redovisades tidigare i statsbudgeten bland skatter på varor och tjänster. Från och med 2003 redovisas det utdelade överskottet bland övriga utdelningar på statens aktier.

*** Bilskrotningsavgiften redovisas utanför statsbudgeten, men omfattas av lag (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Källa: Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och Vägverket

En skatt som upphört är försäljningsskatten på bussar, lastbilar och motorcyklar. Sista året denna skatt togs ut var år 2000.

Energi- och miljöskatterna har ökat

I tabellen ovan visas de viktigaste punktskatternas fördelning de senaste tio åren. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse på senare år och svarade år 2003 för cirka två tredjedelar av den totala punktskatteuppbörden. I motsvarande mån har alkohol- och tobaksskatternas andel sjunkit. Fordonsbeskattningens andel (exkl. skatt på drivmedel) är i stort sett oförändrad. Slutligen har tullmedlens fiskala betydelse för svenska staten helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Tullmedel, särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader.

Begränsat antal registrerade skattskyldiga för punktskatter

Jämfört med övriga skatter på arbete och kapital är antalet registrerade skattskyldiga för punktskatter få. Totalt uppgår de till cirka 8 000 näringsidkare, varav cirka hälften är registrerade för reklamskatt. De flesta reklamskatteskyldiga erlägger högst 1 miljon kronor per år i reklamskatt. Efter att skatten på reklamtrycksaker togs bort 1999 har antalet skattskyldiga minskat. För övriga punktskatter uppgår antalet skattskyldiga till endast några hundra eller i vissa fall några enstaka.

Som framgår av 6.10 Tabell ökade antalet registrerade skattskyldiga för alkoholskatt efter EU-inträdet 1995. Under de senaste åren har antalet ökat ytterligare, liksom antalet skattskyldiga för tobaksskatt. Denna ökning är en följd av införandet av exportbutiklagen, som reglerar försäljning av obeskattade alkohol- och tobaksvaror till flygpassagerare som reser till en plats utanför EU:s skatteområde. Antalet skattskyldiga för spelskatt har varierat kraftigt under den jämförda tidsperioden. Minskningen under 1995 beror på att skatten på bingospel då slopades. Det större antalet skattskyldiga under åren 1998 till 2000 beror på att varuspelsautomater beskattades under dessa år. Nedgången det senaste året beror dock endast på att Skatteverket haft en striktare tillämpning av reglerna för registrering. Ett fåtal skattskyldiga svarar i allmänhet för merparten av uppbörden av respektive punktskatt (6.11 Tabell). Extremfallet är tobaksskatten där en skattskyldig svarar för över 99 procent av skatteuppbörden.

Antalet skattskyldiga för punktskatter är betydligt större än antalet registrerade. Detta hänger främst samman med att privatpersoner som är skattskyldiga och deklarerar för privatinförsel av varor inte registreras. Dessutom finns en illegal ej registrerad hantering av punktskattepliktiga varor. Hur stor den totala omfattningen är på denna är inte känt. När det gäller obeskattade cigaretter uppskattade dock Brottsförebyggande rådet 1999 att det fanns ett tiotal illegala grossister på marknaden.²

6.10 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter 1990-2003 Number of enterprises registered for excise duties 1990-2003

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bränsle (Fuel)	314	347	626	435	756	731	634	660	651	654	658	639	639	621
Elkraft (Electricity)	501	512	500	577	553	614	557	566	574	589	594	622	630	620
Tobak (Tobacco)	16	16	13	14	15	18	20	23	24	60	64	72	73	73
Alkohol (Alcohol)	35	35	35	21	21	252	265	265	289	347	437	510	566	614
Lotterier (Lottery)	6	6	6	4	8	8	4	5	5	5	5	5	5	5
Reklam (Advertising)	4 441	4 472	4 603	5 033	4 783	5 299	4 795	4 773	4 548	3 855	3 961	3 987	4 041	4 133
Spel (Gambling)	952	971	1 262	1 496	1 118	240	196	250	498	550	547	384	384	185
Avfall (Waste)											303	286	276	269
Totalt (Total)	6 265	6 359	7 045	7 580	7 254	7 162	6 471	6 542	6 589	6 060	6 569	6 505	6 614	6 520

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

² Den organiserade cigarettmugglingen. Från ax till limpa. Leif G W Persson, 1999.

6.11 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter fjärde kvartalet 2003 efter nettouppbörd, mnkr

Number of enterprises registered for certain excise duties in the fourth quarter 2003 according to duty paid, MSEK

Mnkr MSEK	Skatt på Tax on				
	Olja, gasol och metan Oil, liquefied petroleum, gas and methane	Bensin Petrol	Reklam Advertising	Alkohol Alcohol	Tobak Tobacco
-1	128	22	3 779	570	71
1-5	72	2	28	34	2
5-10	29	1	7	7	
10-25	14	2		13	1
25-50	6			6	1
50-100					
100-	5	8		6	1
Totalt (Total)	254	35	3 814	636	76

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

Varorna beskattas i det land där de konsumeras

För varor som ingår i det harmoniserade punktskatteområdet – mineraloljor, alkohol och tobak – gäller, som tidigare beskrevs i avsnitt 6.1.2, gemensamma förfaranderegler inom EU. Genom förfaranderegler har skapats en s.k. suspensionsordning med upplagshavare, varumottagare och skatterepresenteranter (6.12 Tabell). Suspensionsordningen innebär att varorna kan framställas, lagras och flyttas inom EU utan att skattskyldighet inträder. Beskattningen uppskjuts i stället tills varan blir tillgänglig för konsumtion, dvs. i normalfallet när varan levereras till detaljistledet. Under den tid varan omfattas av suspensionsordningen kan den endast hanteras av en upplagshavare. En upplagshavare har tillstånd att ta emot obeskattade varor från en annan upplagshavare och att hantera obeskattade varor i ett godkänt lager (skatteupplag). Skattskyldigheten inträder när en varumottagare eller i deras ställe skatterepresenteranter tar emot en obeskattad vara från en upplagshavare i ett annat medlemsland.

De gemensamma förfarandereglerna bygger på den tidigare beskrivna destinationsprincipen för beskattning av konsumtion, dvs. att skatten tillfaller destinationslandet. Det finns ett undantag från destinationsprincipen. Varor som privatpersoner medför för eget bruk från ett medlemsland till ett annat beskattas i inköpslandet. För mineraloljeprodukter gäller att skatt då även tas ut i Sverige. Sverige fick dock vid sitt medlemskap i

EU övergångsvis rätt att tillämpa vissa begränsningar när det gäller privat införsel av alkohol och tobak. Denna rätt upphörde den 1 januari 2004.

6.12 Tabell

Antal upplagshavare, upplag och registrerade varumottagare för harmoniserade punktskatter 2003

Number of authorized warehousekeepers, warehouses and registered traders for harmonized excise duties 2003

Vara	Upplagshavare Warehouse-keepers	Upplag Warehouses	Reg varumottagare Reg traders
Mineraloljor (Mineral oil)	240	1 734	4
Alkohol (Alcohol)	440	1 039	200
Tobak (Tobacco)	61	113	2
Bensin (Petrol)	35	240	1
Totalt (Total)	776	3 126	207

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

6.3.2 Energi- och andra miljörelaterade skatter

Energiskatt är en samlingsbeteckning för punktskatter på ett antal bränslen och elektrisk kraft. Huvudsyftet med dessa skatter är att styra resursanvändningen på ett miljömässigt acceptabelt sätt. Vid sidan av energiskatterna finns ytterligare ett antal skatter vars utformning är mer eller mindre miljörelaterad.

Den första energiskatten infördes i Sverige år 1929, då bensin och motoralkoholer började beskattas. Skatt på dieselolja

för fordonsdrift infördes 1937. Konsumtionsskatt på el har funnits sedan 1951. År 1957 infördes den allmänna energiskatten. I samband med skattereformen åren 1990 och 1991 omstrukturerades energibeskattningen. Bland annat infördes nya skattekomponenter i form av koldioxidskatt och svavelskatt på bränslen. År 1993 genomfördes en energiskattereform, som bl.a. innebar att tillverkningsindustrin befriades från energiskatten på bränslen och el samt fick reducerad koldioxidskatt. Motiven för införande av energiskatter var till en början främst fiskala. Under de senaste decennierna har dock de energi- och miljömässiga aspekterna börjat väga allt tyngre.

Energi- och koldioxidskattesatserna räknas varje år upp med hänsyn till prisutvecklingen. Uppräkningen baseras på förändringen i konsumentprisindex mellan juni månad andra året före beskattningsåret och juni månad året före beskattningsåret.

Under senare år har flera nya miljörelaterade skatter tillkommit medan andra försvunnit. Exempel på nyare skatter är skatt på naturgrus som infördes 1996 och skatt på avfall som infördes år 2000. Naturgrusskatten infördes med syftet att bidra till en bättre hushållning av naturgrus eftersom tillgången är begränsad. Avfallsskatten infördes för att öka lönsamheten för återanvändning och återvinning av avfall och genom detta åstadkomma en minskad mängd deponerat avfall. En miljöskatt som tagits bort är skatten på inrikesflyg som upphörde 1996. Ett av motiven till avskaffandet var att skatten inte ansågs överensstämma med EU:s regler om beskattning av mineraloljeprodukter.

Skatt på bränslen

Energiskatten består dels av en koldioxidskatt som är en skatt på utsläpp, dels av en egentlig energiskatt som är en skatt på själva energin. Den egentliga energiskatten har därmed ingen direkt koppling till några miljöstörande utsläpp. Den är heller inte proportionell mot energivärdet. När det gäller bränslen som används för uppvärmning har eldningsolja den högsta energiskatten, vilken motsvarar cirka 7 öre per kWh. Den lägsta energiskatten har gasol med drygt 1 öre per kWh. Kol har en energiskatt motsvarande cirka 4 öre per kWh. Skillnaderna har sitt ursprung i 1970-talet och den ambition som då fanns att styra över energianvändningen från olja till

andra produkter. Koldioxidskatten baseras på koldioxidutsläppets storlek vid förbränning. Den beräknas därmed, till skillnad från den egentliga energiskatten, utifrån en enhetlig grund. Sedan den 1 januari 2004 motsvarar koldioxidskatten 91 öre per kilo utsläppt koldioxid. På bränslen som innehåller svavel betalas dessutom en särskild svavelskatt. Denna är proportionell mot svavelinnehållet i bränslet.

Den allmänna principen är att skatt ska utgå på allt bränsle som används till uppvärmning eller för motordrift. Biobränslen och torv för uppvärmningsändamål undantas dock normalt från energi- och koldioxidskatt. Undantaget gäller inte råtallolja som påförs energiskatt, trots att sådan olja är att betrakta som biobränsle. Motiven för detta är främst näringspolitiska. Syftet med införandet av skatten var att hålla nere efterfrågan på råtallolja som bränsle. En ökad efterfrågan på råtallolja skulle driva upp priset, vilket i sin tur skulle medföra problem för den delen av den kemiska industrin som använder råtallolja som råvara.

Skattesatserna är differentierade

En miljöklassning av oljebänslen infördes 1991. Indelningen i miljöklasser bestämdes efter oljans innehåll av vissa kemiska ämnen och efter dess kokpunktintervall. Oljan delades in i tre miljöklasser, av vilka den med bäst miljöegenskaper, miljöklass 1, hade den lägsta skattesatsen. Det var vid denna tid ingen skillnad på beskattning mellan olja som används för uppvärmning (eldningsolja) och olja för fordonsdrift (dieselolja). I samband med att kilometer-skatten avskaffades 1993 (se avsnitt 6.3.4) infördes en särskild dieseloljeskatt på sådan olja som användes för drift av personbilar, bussar och lastbilar. För att sådan högbeskattad olja skulle kunna skiljas från annan olja infördes en färgmärkning av den lågbeskattade oljan. Under 1994 togs skattedifferentieringen efter miljöklass bort för den lågbeskattade oljan. Anledningen var att när oljan används i värme pannor för uppvärmning är förbränningen så effektiv, att den miljömässiga skillnaden är liten mellan de olika miljöklasserna. Att differentieringen upphörde för den lågbeskattade oljan innebar dock samtidigt att miljöstyrningen försvann för sådan olja som användes som bränsle i de fordon som inte omfattades av den särskilda dieseloljeskatten, dvs. traktorer och andra

motorredskap. För att återinföra miljöstyrningen inom detta område beslutades att alla motordrivna fordon fr.o.m. 1 oktober 1995 skulle använda högbeskattad olja.

Sedan 1994 differentieras även energiskatten på bensin efter en särskild miljöklassning. Den nuvarande indelningen består av miljöklass 1 och 2. Tidigare fanns

även en miljöklass 3, för bensin med blyinnehåll. Sådan bensin är dock numera försvunnen från den svenska marknaden. Det finns även en särskild skatteklass för s.k. alkylatbensin som kan användas i tvåtaktsmotorer. Alkylatbensin är en renare form av bensin som minskar utsläppen jämfört med vanlig bensin.

6.13 Tabell

Allmänna energi- och miljöskattesatser för bränslen exkl. moms 2004

General energy and environmental duties for fuel excl. VAT 2004

Bränsleslag Type of fuel	Energiskatt Energy tax	Koldioxidskatt CO ² tax	Total skatt Total tax
Bensin, kr/l (Petrol, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	2,68	2,11	4,79
alkylatbensin (alkylate based petrol)	1,12	2,11	3,23
miljöklass 2 (environmental class 2)	2,71	2,11	4,82
annan bensin (other petrols)	3,38	2,11	5,49
Olja (Oil)			
för drift av motordrivna fordon samt av fartyg för privat ändamål (utan märkämnena), kr/l (for operation of motor-driven vehicle or vessel used for private purposes, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	0,733	2,598	3,331
miljöklass 2 (environmental class 2)	0,975	2,598	3,573
miljöklass 3 alt. saknar miljöklass (environmental class 3 or not classified)	1,294	2,598	3,892
för andra ändamål, t.ex. uppvärmning (med märkämnena), kr/m ³ (for other purposes, SEK/m ³)			
	732	2 598	3 330
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas, SEK/metric ton)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	1 344	1 344
för annat ändamål (for other purposes)			
	143	2 732	2 875
Naturgas och metan, kr/1000 m³ (Natural gas and methane, SEK/1000 m³)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	1 105	1 105
för annat ändamål (for other purposes)			
	237	1 946	2 183
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke, SEK/metric ton)			
	312	2 260	2 572
Råtallolja, kr/m³ (Crude tall oil, SEK/m³)			
	3 330		3 330

Anm: Ovannämnda bränslen samt torvbränslen kan också belastas med svavelskatt. För petroleumkoks, kol- och torvbränsle tas skatt ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För flytande bränslen tas svavelskatt ut med 27 kr per m³ för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

Skattestrukturen ändrad för ökad miljöstyrning

För att öka den samlade miljöstyrningen har koldioxidskatten under de senaste åren fått ökad tyngd i förhållande till energiskatten. Mellan åren 2003 och 2004 höjdes koldioxidskatten med ytterligare 18 procent. Samtidigt sänktes energiskatten för drivmedel lika mycket som koldioxidskatten höjdes. För att upprätthålla en oförändrad skattebelastning på alla drivmedel

undantogs gasol, metan och naturgas, som endast belastas med koldioxidskatt, från höjningen.

Svavelskatt tas för fasta och gasformiga bränslen ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För flytande bränslen tas svavelskatt ut med 27 kr per kubikmeter för varje tiondels viktprocent svavel. Gränsvärdet för uttag av svavelskatt på oljeprodukter går vid 0,05 viktprocent.

Lägre skattesatser för vissa användare

För företag inom tillverkningsindustrin, växthusnäringen samt jordbruks- skogsbruks- och vattenbruksnäringarna är skatten på andra bränslen än bensin och dieselolja för drift av fordon reducerad. För dessa företag utgår ingen energiskatt medan koldioxidskatten är reducerad till 21 procent av annars gällande skatt (6.14 Tabell). Den tidigare beskrivna förskjutningen från energi- till koldioxidskatt är utformad så att skattebelastningen för nämnda näringar är oförändrad.

Den som är registrerad som skattskyldig får reduktionen genom avdrag i deklARATIONEN. Övriga får antingen direkt köpa bränslet till ett pris där hänsyn tagits till den reducerade skatten eller ansöka om återbetalning. För att få reduktionen direkt vid inköpet krävs att köparen är godkänd av Skatteverket som skattebefriad förbrukare.

För den energiintensiva industrin finns möjligheter till ytterligare nedsättning av koldioxidskatten som utgår på det bränsle som används i tillverkningsprocessen. Sådan nedsättning medges, efter ansökan till beskattningsmyndigheten, om koldioxidskatten överstiger en viss andel av de framställda produkternas försäljningsvärde.³

Bränslen som används för att producera elektrisk kraft belastas inte med energi- eller koldioxidskatt. Beskattningen av elektrisk kraft sker istället i konsumtionsledet.

Skatt på elkraft

Elektrisk kraft beskattas, som nämns ovan, vid leverans till slutanvändare. Skatten är differentierad beroende på var i landet den konsumeras och, i likhet med energiskatten på bränslen, vem som konsumerar den. I de tre nordligaste länen samt ett antal uppräknade kommuner i andra län är energiskatten på elkraft reducerad (se 6.15 Tabell). Industrin var tidigare helt befriad från elskatt. Detta undantag slopades dock den 1 juli 2004 och ersattes av en skattesats på 0,5 öre per kWh. Skatten infördes efter att EU-kommisionen börjat intressera sig för nollskattesatsen och dess förenlighet med EU:s bestämmelser om otillåtet statsstöd.

Från och med 1 januari 2004 höjdes energiskatten för el, exklusive indexupp-

räkning, för hushållssektorn med 1 öre per kWh. Denna höjning genomfördes för att balansera höjningen av koldioxidskatt på bränslen så att relativpriset mellan dessa och el är oförändrad.

6.14 Tabell

Energi- och miljöskatter för bränslen som förbrukas inom industri, växthusnäring samt jord-, skogs- och vattenbruk, exkl. moms 2004

Energy and environmental duties for some special fuels in manufacturing, commercial greenhouses and farming excl. VAT 2004

Bränsleslag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Total skatt
Type of fuel	Energy tax	CO ² tax	Total tax
Olja (med märkämnerna) kr/m ³ (Oil [low tax] SEK/m ³)	0	546	546
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas)	0	574	574
Naturgas och metan, kr/1000 kbm (Natural gas and methane)	0	409	409
Kolbränslen och petrole- umkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke)	0	475	475
Råtallolja, kr/m ³ (Crude tall oil)	546	0	546

Anm: Eventuellt svavelinnehåll beskattas med samma skattesatser oavsett vem som förbrukar bränslet, dvs. petroleumkoks, kol- och torvbränsle beskattas med 30 kr per kg svavel i bränslet, och flytande bränslen beskattas med 27 kr per kbm för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

Utöver den energiskatt som tas ut i användarledet vid konsumtion utgår även effekt-skatt på kärnkraftsreaktorer. Denna fasta skatt bestäms utifrån kärnkraftsreaktorns termiska effekt och utgår med 5 514 kr per megawatt och månad. Tidigare betalades även en produktionsskatt på elkraft från vattenkraftverk. Denna ersattes 1997 av en särskild fastighetsskatt (se kapitel 5).

Förslag i budgetpropositionen hösten 2004

I budgetpropositionen föreslås att energiskatten på bensin höjs med 15 öre per liter och på dieselolja med 30 öre per liter från och med den 1 januari 2005. Skatten på dieselolja som används i jord- och skogsbruk föreslås dock bli sänkt med 2 kr per liter.

³ Överstiger den koldioxidskatt som belastar ett företag inom dess näringar 0,8 % av försäljningsvärdet får det överskjutande skattebeloppet sättas ned till 24 %. Möjligheterna till nedsättning begränsas dock av EU:s minimiskattesatser för vissa mineraloljor.

6.15 Tabell

Skattesatser för elkraft 2004, öre/kWh

Excise duties for electric power 2004, öre/kWh

Ändamål Purpose	Norra Sverige* Northern Sweden	Övriga landet Other parts
Hushåll o icke-industriell verksamhet (Households and non-industrial activity)	18,1	24,1
El-, gas-, värme-, vattenproduktion (Electric power, gas, heating or water supply)	18,1	21,5
El förbrukad i större elpannor för ovannämnda ändamål under tiden 1/11-31/3** (Electricity consumption in special electric boiler plants between 1/11-31/3)	20,5	24,1
Industri, växthus, jord- och skogsbruk (Industry, commercial greenhouses and farming)	0,5	0,5

* Med "Norra Sverige" avses samtliga kommuner i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Ljusdal, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen och Torsby.

** För elektrisk kraft som under tiden 1 november –31 mars förbrukas i elektriska pannor som ingår i elpanneanläggning vars installerade effekt överstiger 2 megawatt utgör energiskatten

-20,5 öre per kWh vid förbrukning i "Norra Sverige" för annat ändamål än industriell verksamhet och växthusodling, och

-24,1 öre per kWh i övriga landet vid förbrukning för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning.

Källa: Skatteverket

6.16 Tabell

Sveriges energitillförsel efter energislag 1991-2002, tWh

Energy supply in Sweden according to source 1991-2002, tWh

Energislag Source of energy	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Råolja och oljeprodukter (Crude oil and oil products)	186	186	185	201	199	211	202	208	202	197	193	199
Kärnkraft (Nuclear power)	228	188	182	217	207	224	206	218	213	168	214	201
Biobränslen, torv m m (Biofuel, peat e.a.)	70	72	75	79	85	88	90	91	90	91	93	98
Vattenkraft (Hydroelectric power)	63	74	75	59	68	52	69	75	72	79	79	67
Kol och koks (Coal and coke)	29	27	27	28	27	31	26	26	25	26	27	29
Naturgas, stadsgas (Natural gas)	7	8	8	8	8	8	9	9	9	8	9	9
Värmepumpar i fjärrvärmeverk (Heat pumps in district heating plants)	7	7	7	7	7	7	6	7	8	7	8	7
Vindkraft (Wind power)							0,2	0,3	0,4	0,5	1	0,6
Nettoimport av el (Net import of electricity)	-1	-2	-1	0	-2	6	-3	-11	-7	5	-7	5
Totalt (Total)	590	560	559	599	599	628	605	624	611	581	616	616

Anm: Energitillförseln från kärnkraftverken har beräknats inkl.energiomvandlingsförluster.

TWh = Terrawatt-timmar, d.v.s. 10 upphöjt till 12 watt-timmar.

Källa: Statens Energimyndighet, Energiläget i siffror 2003

Även energiskatten på el som förbrukas i hushålls- och servicesektorerna föreslås bli höjd med 1,2 öre per kWh.

Utöver de föreslagna höjningarna indexuppräknas samtliga energi- och koldioxidskatter med hänsyn till den allmänna prisutvecklingen.

Sveriges tillförsel och användning av energi

Den svenska energitillförseln uppgick år 2002 till 616 tWh (6.16 Tabell). Detta är en ökning med 35 procent sedan 1970, då

den totala energitillförseln uppgick till 457 tWh. Under samma period har energitillförselns sammansättning förändrats kraftigt. Tillförseln av råolja och oljeprodukter har minskat med 40 procent, medan tillförseln av el har ökat med 240 procent genom tillbyggnad av vatten- och kärnkraft.⁴

I 6.17 Tabell visas den slutliga energianvändningen efter energislag och samhällssektor. Skillnaden mellan den totala energitillförseln i föregående tabell och den totala energianvändningen utgörs av dist-

⁴ Energimyndigheten, Energiläget 2003

ributions- och omvandlingsförluster, 178 tWh, samt användning för icke energiändamål, 23 tWh.

Oljeprodukter står för 37 procent och el för 32 procent av den slutliga energianvändningen, som uppgår till cirka 415 tWh. Övriga energislag har mindre betydelse. Bostäder och service samt industrin förbrukar cirka 37 procent av den totala energin vardera. Resterande 26 procent förbrukas av transportsektorn, där även utrikes transporter ingår. I både bostadssektorn och industrin är el det viktigaste energislaget. I industrin används dock biobränslen i nästan lika stor utsträckning som el. Inom transportsektorn kommer nästan all energianvändning från oljeprodukter.

6.17 Tabell Slutlig energianvändning efter energislag och samhällssektor 2002, tWh Final energy consumption according to energy source and community sector 2002, tWh

Energislag	Bostäder, service m.m.	Industri	Transporter	Totalt
Energy source	Housing, service e.a.	Industry	Transports	Total
Oljeprodukter (Oil products)	26,8	20,9	105,2	152,9
El (Electricity)	73,4	56,0	2,7	132,1
Biobränsle, torv mm (Biofuel, peat e.a.)	11,4	47,1		58,5
Fjärrvärme (District heating)	41,2	7,5		48,7
Kol, koks (Coal, coke)		16,5		16,5
Naturgas (Natural gas)	1,4	3,8	0,1	5,3
Stadsgas (Gasworks gas)	0,5	0,1		0,5
Etanol (Ethanol)			0,5	0,5
Totalt (Total)	154,7	151,8	108,0	414,5

Anm: Den slutliga energianvändningen inkluderar ej distributions- och omvandlingsförluster.

Källa: Statens energimyndighet, Energiläget i siffror 2003 och Energiförsörjningen i Sverige, samt egna beräkningar

60 miljarder i energiskatter år 2003

Energiskatterna inbringade sammanlagt 60,4 miljarder kronor under 2003, varav större delen hänförde sig till skatter på bensin och olja (6.18 Tabell). Transportsektorn som står för den största förbrukningen av oljeprodukter svarar alltså för en stor del av skatteuppbörden.

Av de olika skatteslagen svarar den allmänna energiskatten för 36,5 miljarder

kronor, eller cirka 60 procent, av den totala energiskatten. Koldioxidskatten uppgår till totalt 23,8 miljarder kronor, vilket motsvarar 39 procent av totaluppbörden. Svavelskatten, vilken uppgår till totalt 136 miljoner kronor, motsvarar endast 0,2 procent av den totala energiskatten.

6.18 Tabell Nettouppbörd av energiskatter efter energi- och skatteslag 2003, mnkr Revenues from energy taxes according to energy source and nature of tax 2003, MSEK

Energislag	Energiskatt	Koldioxid-skatt	Svavel-skatt	Totalt
Energy source	Energy tax	CO ² tax	Sulphur tax	Total
Bensin (Petrol)	15 979	9 438		25 416
Oljeprodukter (Oil products)	4 900	12 960		17 860
Råtallolja (Crude tall oil)	24			24
Övriga bränslen (Other fuels)	145	1 355		1 500
Samtliga bränslen (All fuels)			136	136
Elkraft (Electricity)	15 450			15 450
Totalt (Total)	36 498	23 753	136	60 386

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.19 Tabell Exempel på elpris september 2004 (fasta avgifter tillkommer), öre/kWh och procent Example of electricity price September 2004 (fixed charges not included), öre/kWh and percent

	Öre/kWh	Procent
		Percent
Elpris exkl. skatt (Electricity price, excl. tax)	37,0	34
Nätavgifter (Electric supply network fee)	24,7	22
Elcertifikat (electricity certificate)	2,2	2
Energiskatt (Energy tax)	24,1	22
Moms (VAT)	22,0	20
Konsumentpris (Consumer price)	110,0	100

Källa: Skatteverket

Det internationella samarbetet mot klimatförändringar

I början på 1990-talet påbörjades på FN:s initiativ internationella förhandlingar mellan en stor del av världens stater, med syftet att begränsa halten av s.k. växthusgaser i

6.20 Tabell
Exempel på bensinpris (95 oktan blyfri) september 2004, kr
Example of petrol price (95 octane, lead-free) September 2004, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl. skatt (<i>Price excl. tax</i>)	3,17	32
Energiskatt (<i>Energy tax</i>)	2,68	27
Koldioxidskatt (<i>CO² tax</i>)	2,11	21
Moms (<i>VAT</i>)	1,99	20
Pris per liter (<i>Price per litre</i>)	9,95	100

Källa: Skatteverket

atmosfären. Ett exempel på en växthusgas är koldioxid. Förhandlingarna resulterade 1992 i en ramkonvention, vars grundläggande syfte är att stabilisera halten av växthusgaser på en nivå som inte innebär farlig påverkan på klimatsystemet. Någon definition av denna nivå fanns dock inte i konventionen. Fem år senare, 1997, antogs ett protokoll till konventionen, det s.k. Kyoto-protokollet, med mål som ska uppnås under perioden 2008-2012. I protokollet ingår att i-länderna ska minska sina utsläpp. För EU:s del ska medlemsstaterna gemensamt minska sina utsläpp med åtta procent från 1990 års nivå. Kyotoprotokollet innehöll dock en del oklarheter, bl.a. vad gäller uppföljningen och möjligheterna till mellanstatlig handel med utsläppsrätter. Under år 2001 enades ett tillräckligt antal länder om en gemensam tolkning av Kyotoprotokollet. Uppgårelsen innehåller dock en mängd kompromisser och innefattar heller inte USA. För att avtalet ska börja gälla krävs att minst 55 länder, inklusive i-länder som står för minst 55 procent av koldioxidutsläppen, ratificerar avtalet. I oktober år 2004 hade formellt 125 godkänt avtalet, däribland EU-länderna. De i-länder som skrivit på avtalet svarar dock för endast 44 procent av de samlade utsläppen, vilket innebär att avtalet ännu inte kunnat träda i kraft. I september 2004 meddelade dock Ryssland sin avsikt att godkänna avtalet. Om så sker kommer de villkor som ställts upp för att avtalet ska börja gälla att vara uppfyllda.

När det gäller EU så finns ett gemensamt åtagande som innebär att medlemsländerna fördelar den totala utsläppsminskningen om åtta procent mellan sig. Denna fördelning har för Sveriges del inneburit att utsläppen faktiskt kan ökas med fyra procent. Sverige har dock redan tidigare beslutat

om en nationell strategi för begränsning av utsläpp av koldioxid som innebär att utsläppen ska minska. Som ett delmål ska de svenska utsläppen av växthusgaser som ett medelvärde för perioden 2008-2012 vara minst fyra procent lägre än utsläppen år 1990.

Ett effektivare resursutnyttjande, med minskade utsläpp av växthusgaser, uppnås bland annat med hjälp av ekonomiska styrmedel. Ett viktigt sådant är energi- och koldioxidbeskattningen. De senaste årens förändringar av skattestrukturen har haft som syfte att öka skatternas effektivitet som styrmedel. Ett alternativt styrmedel som den 1 januari 2005 kommer att införas inom EU är ett system för handel med utsläppsrätter. Hur stor roll beskattningen i framtiden kommer att få för styrningen mot ett effektivare resursutnyttjande är ännu osäkert.

6.3.3 Skatt på alkoholdrycker och tobak

Beskattningen av ”njutningsmedel” såsom alkoholhaltiga drycker och tobaksvaror har både folkhälsopolitiska och statsfinansiella syften. Beskattningen av alkohol och tobak går så långt tillbaka i tiden som slutet av 1500-talet respektive mitten av 1600-talet. Motiven för beskattning var länge i första hand finansiella. Alkoholskatterna fick en uttalat hälsopolitisk betydelse först i samband med att motbokssystemet avskaffades år 1955.

Alkoholhalten bestämmer skattesatsen

Skattesatsen för alkoholhaltiga drycker är relaterad till alkoholhalten (6.21 Tabell). För exempelvis etylalkohol (sprit) är skattesatsen 501,41 kr per liter ren alkohol, dvs. ju högre alkoholhalt i drycken, desto högre skatt. Principen är densamma för beskattningen av vin och öl. För alkoholdrycker som tas in från annat EU-land för privat bruk (utöver viss frikvantitet) tas skatt ut med ett bestämt belopp per volymenhet oavsett alkoholhalt. För spritdrycker är skattesatsen 196 kr per liter, för vin 22 kr per liter medan den för öl är 8 kronor per liter.

Vissa justeringar av alkoholskatterna har gjorts under senare år. År 1997 sänktes ölskatten på grund av en kraftigt ökad gränshandel med öl. Detta innebar att beskattningen av öl blev lägre än beskattningen av vin, även räknat per volympro-

cent. Efter att EU-kommissionen lämnat synpunkter på att Sverige, som öl- men ej vinproducerande land, genom sin beskattning missgynnade varor från andra medlemsstater sänktes år 2001 även skatten på vin.

Skatten på tobaksvaror

Principerna för beskattning av tobaksvaror skiljer sig mellan de olika produkterna. Snus, rök- och tuggtobak beskattas per viktenhet medan cigarrer och cigariller beskattas med en styckeskatt. Skatten på cigaretter består av två komponenter, en fast styckeskatt per cigarett och en procentandel av detaljhandelspriset inklusive moms. Dessutom finns för cigaretter en bestämmelse om en lägsta styckeskatt.

Denna har tillkommit som en följd av ett EG-direktiv som anger vissa miniminivåer för beskattningen av cigaretter.

Under 1997 höjdes skatten två gånger med sammanlagt över 50 procent. Skälen för höjningarna var främst allmän finansiering av statsbudgeten. Dessutom angavs folkhälsoskäl samt att Sverige ännu inte uppnått miniminivån på cigarettskatt inom EU. Prisökningarna som blev följden av skattehöjningarna ledde till minskade försäljningsvolymerna av beskattade cigaretter. Volymerna som med stor sannolikhet ersattes av obeskattade cigaretter, till följd av smuggling och gränshandel. För att förhindra en ökad smuggling med åtföljande inslag av organiserad brottslighet sänktes tobaksskatten den 1 augusti 1998. Samma skattesatser gäller fortfarande 2004.

6.21 Tabell

Skattesatser för alkoholhaltiga drycker 1995-2004, kr Excise duties on alcohol 1995-2004, SEK

	Volymprocent alkohol	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	Percentage of alcohol by volume										
Sprit (skatt per liter ren alkohol) (Spirits [excise per litre pure alcohol])		474,00	485,00	494,00	501,41	501,41	501,41	501,41	501,41	501,41	501,41
Vin (skatt per liter) (Wine [excise per litre])	2,25 - 4,50	9,00	9,21	9,20	9,34	9,34	9,34	9,34	7,58	7,58	7,58
	4,50 - 7,00	13,30	13,61	13,60	13,80	13,80	13,80	13,80	11,20	11,20	11,20
	7,00 - 8,50	18,30	18,73	18,70	18,98	18,98	18,98	18,98	15,41	15,41	15,41
	8,50 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20	27,20	27,20	22,08	22,08	22,08
	15,00 - 18,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17
Mellanklassprodukter (skatt per liter) (Intermediate products [excise per litre])	1,25 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20	27,20	27,20	27,20	27,20	27,20
	15,00 - 22,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17
Maltdrycker* (skatt per liter och procentenhet alkohol) (Beer [excise per litre and percentage unit of alcohol])	2,80 - 3,50	0,91	1,21	1,45	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47
	>3,50	2,33	2,38	1,45	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47

* T.o.m. 961231 var gränsen 2,25 %.

Källa: Skatteverket

6.22 Tabell

Skattesatser för tobak 1995-2003 Excise duties on tobacco 1995-2003

	1995	1996	1997	1998a	1998b	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Cigaretter (Cigarettes)											
Per styck (öre) (Each [öre])	75	53	66	85	20	20	20	20	20	20	20
Procent på detaljhandelspris (% of retail trading price)		15,2	16,4	17,8	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2
Alternativt: Minimiskatt per styck (öre) (minimum duty each [öre])										84	86
Cigarrer och cigariller per styck (öre) (Cigars and cigarillos, each [öre])	35	35	44	56	56	56	56	56	56	56	56
Tobak (kr/kg) (Tobacco [SEK/kg])	384	384	489	630	630	630	630	630	630	630	630
Snus kr/kg (Moist snuff [SEK/kg])	75	75	96	123	123	123	123	123	123	123	123
Tuggtobak kr/kg (Chewing tobacco [SEK/kg])	123	123	156	201	201	201	201	201	201	201	201

Anm: 1998a avser t.o.m. 980731, 1998b avser fr.o.m. 980801.

Källa: Skatteverket

Försäljningen av alkohol

Förekomsten av illegal tillförsel av alkohol och tobak, antingen genom illegal införsel (smuggling) eller illegal sprittillverkning (hembränt) gör att det är svårt att exakt redovisa de förbrukade kvantiteterna av dessa varor (för en utförligare redogörelse av detta se avsnitt 10.5.2). Den offentliga statistiken visar naturligtvis endast de beskattade kvantiteterna som säljs av Systembolaget eller på restaurang (6.23 Tabell). Av den statistiken framgår att den totala försäljningen omräknad till ren alkohol uppgår till sju liter per invånare, vilket är den högsta nivån sedan slutet av 1970-talet.⁵ Konsumtionens fördelning på olika drycker har dock förändrats kraftigt under den senaste femtonårsperioden. Vinförsäljningen har sedan 1988 ökat med 81 procent och starkölsförsäljningen med 79 procent. Försäljningen av spritdrycker har dock minskat kraftigt om man jämför för-

säljningen 1988 med den 2003. Den successiva minskning som kunnat noteras under hela perioden bröts dock under 1999. Mellan 1998 och 2003 ökade den beskattade spritförsäljningen med 11 procent.

Under 2004 har vissa förändringar skett som av allt att döma påverkar den svenska alkoholförsäljningen. En stor sådan är att det svenska undantaget från EU:s införselbestämmelser upphörde den 1 januari 2004. Samtidigt har våra grannländer Danmark och Finland kraftigt sänkt sin beskattning av spritdrycker. Dessutom utvidgades EU med tio nya medlemsstater den 1 maj. Av dessa är fyra grannländer till Sverige, alla med betydligt lindrigare alkoholbeskattning än den svenska.

Systembolagets statistik visar på en total försäljningsminskning under de första sju månaderna 2004 på 5,5 procent. För spritdrycker uppgår försäljningsminskningen till 13,4 procent.⁶

6.23 Tabell

Försäljning av alkoholhaltiga drycker åren 1988-2003, miljoner liter Sales in alcoholic beverages 1988-2003, millions of litres

	Sprit Spirits	Vin Wine	Starköl Beer >3,3 vol%	Liter 100 % alkohol per invånare 15 år och över Litres 100 % alcohol per head of pop. aged 15 and more
1988	41	102	148	6,4
1989	40	106	161	6,5
1990	38	105	162	6,4
1991	37	106	165	6,3
1992	36	109	173	6,3
1993	34	110	179	6,2
1994	32	115	192	6,3
1995	30	111	192	6,2
1996	27	117	182	6,0
1997	25	128	193	5,9
1998	24	130	194	5,8
1999	25	140	218	6,1
2000	25	144	224	6,2
2001	27	157	239	6,5
2002	27	175	257	6,9
2003	27	184	265	7,0

Anm: Statistiken omfattar Systembolagets och restaurangernas försäljning av alkoholdrycker. Den totala alkoholförsäljningen har omräknats till 100 % alkohol.

Källa: Statens Folkhälsoinstitut

⁵ Statens folkhälsoinstitut, Försäljningsstatistik för alkoholdrycker 2003

⁶ Systembolaget, Månadsstatistik 2004/07

6.24 Tabell

Exempel på spritpris (700 ml, 40 %), september 2004, kr

Example of liquor price (700 ml, 40 %) September 2004, SEK

	kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	43	18
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	140	62
Moms (VAT)	46	20
Konsumentpris (Consumer price)	229	100

Källa: Skatteverket

6.25 Tabell

Exempel på vinpris (750 ml, alkoholhalt 12 %), september 2004, kr

Example of wine price (750 ml, 12 % alc. by volume), September 2004, SEK

	kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	39,44	56
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	16,56	24
Moms (VAT)	14,00	20
Konsumentpris (Consumer price)	70,00	100

Källa: Skatteverket

6.26 Tabell

Exempel på starkölspris (500 ml, 5,2 volym % alkohol), september 2004, kr

Example of beer price (500 ml, 5,2 % alc. by volume), September 2004, SEK

	kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	6,50	50
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	3,82	30
Moms (VAT)	2,58	20
Konsumentpris (Consumer price)	12,90	100

Källa: Skatteverket

6.3.4 Skatt på fordon

Fordonsskattningen har i likhet med andra punktskatter utformats med hänsyn till flera faktorer. Förutom de statsfinansiella motiven har miljöhänsyn och trafiksäkerhetsaspekter påverkat bestämmelserna om beskattning av fordon. Totalt omfattar fordonsskattningen ett antal skatter och avgifter på registrering, innehav och skrotning av fordon. Användningen av fordon beskattas genom energiskatterna på bensin och diesel (se ovan). Tyngre fordon beläggs dessutom med särskilda vägavgifter.

6.27 Tabell

Exempel på tobakspris (ett cigarettpaket), september 2004, kr

Example of tobacco price (a packet of cigarettes), September 2004, SEK

	kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	11,30	30,1
Fast tobaksskatt (<i>Fixed tobacco tax</i>)	4,00	10,7
Värderelaterad tobaksskatt (<i>Value related tobacco tax</i>)	14,70	39,2
Moms (VAT)	7,50	20,0
Detaljhandelspris (Retail trade price)	37,50	100,0

Källa: Skatteverket

Från 1950- till slutet av 1990-talet fanns också en försäljningskatt på motorfordon. Syftet med denna var från början att hämma bilismens snabba utveckling. Senare utformades skatten som ett styrmedel för att gynna fordon med bättre miljöegenskaper. Skattens avskaffande berodde på en vilja att stimulera en förnyelse av den svenska fordonsparken.

Fordonsskatten betalning för rätten att trafikera allmän väg

Den årliga fordonsskatten på innehav av fordon infördes redan 1922. Genom skatten skulle fordonsägarna få svara för den kostnad för vägunderhåll och vägförstöring som fordonen orsakade. Under många år var också fordonsskatten specialdestinerad för detta ändamål. Numera kan fordonsskatten ses som en betalning för rätten att trafikera allmän väg. Fordonsskatten tas ut med belopp som varierar med bl.a. fordonslag, fordonsvikt, drivmedelsslag och antal hjulaxlar (lastbilar och bussar).

Den senaste skatthöjningen för personbilar inträffade den 1 oktober 1996. Anledningen till höjningarna var att försäljningsskatten på personbilar slopades. För t.ex. bensindrivna personbilar med tjänstevikt 1201-1300 kg, vilket är medianvikten för dessa bilar enligt bilregistret, är fordonsskatten 1 181 kr.

Sedan år 1980 gäller att fordonsskatten på personbilar är nedsatt i vissa glesbygdskommuner. Nedsättningen, som har uppgått till 384 kr sedan år 1988, gjordes för att kompensera personbilstrafiken i glesbygd med dess längre genomsnittliga körsträckor för en höjning av den dåvarande bensinskatten.

Mellan åren 1974 och 1993 utgick en särskild s.k. kilometerskatt på dieseldrivna fordon. I samband med att kilometerskatten avskaffades infördes en differentiering av fordonsskatten på personbilar efter drivmedelsslag. För dieseldrivna fordon är fordonsskatten betydligt högre än för bensindrivna fordon, vilket motiveras av att diesel är ett drivmedel som är lägre beskattat än bensin. För t.ex. en dieseldriven personbil med tjänstevikt 1 501-1 600 kg är fordonsskatten 6 228 kr. För en bensindrivna personbil med samma vikt är fordonsskatten 1 628 kr. Tidigare var fordonsskatten för dieseldrivna fordon av 1993 års modell eller äldre lägre än för yngre årsmodeller. Denna differentiering har dock tagits bort från 1 januari år 2001.

Förslag i budgetpropositionen hösten 2004

I budgetpropositionen föreslås att fordonsskatten för bensindrivna personbilar höjs med 23 procent. För dieseldrivna personbilar föreslås att fordonsskatten höjs med 2 procent, medan den för lätta lastbilar och bussar enligt förslaget ska höjas med 40 procent.

Vägavgift för tyngre fordon

En vägavgift för tyngre fordon som trafikerar det svenska vägnätet infördes den 1 februari 1998. Avgiften gäller för lastbilar och lastbilsekipage med en totalvikt på minst 12 ton och varierar beroende på vilken avgasklass fordonet tillhör. För år 2004 är vägavgiften för fordonskombinationer som uppfyller de högsta avgaskraven och har högst tre axlar 6 831 kr, för motsvarande fordon med fler axlar är avgiften 11 385 kr. I motsvarande mån är fordonsskatten sänkt för dessa lastbilar. Avgifterna ingår i ett europeiskt system, Eurovinjettsystemet, med för närvarande fem länder

anslutna: Belgien, Danmark, Luxemburg, Nederländerna och Sverige. Bakgrunden till systemet är att flera länder med omfattande genomfartstrafik inte anses få de vägkostnader som denna medför täckta genom beskattningen av drivmedel. Tyskland deltog tidigare i vägavgiftssamarbetet men införde under 2003 ett eget kilometerbaserat system.

År 2003 såldes 253 000 vägavgiftsbevis till utländska lastbilar för totalt 30 miljoner kronor. Medlemsländerna i Eurovinjettsystemet stod för en liten del, cirka 2 miljoner kronor. Lastbilar från Norge och Finland betalade 7,5 resp. 3,5 miljoner kronor.

Den miljörelaterade skrotningsavgiften

Skrotningsavgiften infördes år 1975 och var en av de första miljörelaterade avgifterna i Sverige. Avsikten med avgiften är att stimulera till skrotning av gamla bilar genom auktoriserade bilskrotare för att därigenom undvika att de lämnas i naturen. I Sverige redovisas skrotningsavgiften utanför statsbudgeten på en särskild fond, Bilskrotningsfonden, som förvaltas av Vägverket. Avgiften till fonden är 700 kr för bilar med producentansvar. För privatimporterade bilar är avgiften 1 500 kr. Skrotningspremien varierar med bilens ålder. För en högst 7 år gammal bil utbetalas 700 kr vid skrotning. Är bilen mellan 7 och 16 år gammal utbetalas 1 200 kr, medan det för bilar som är äldre än så utbetalas 1 700 kr. Behållningen på fonden uppgick vid slutet av år 2003 till 593 miljoner kronor. Skrotningsavgiften kan trots namnet i viss mening betraktas som en skatt. I många andra länder finansieras skrotningen genom en skattereduktion vid köp av nytt fordon.

6.28 Tabell

Exempel på fordonsskattesatser 2004, kronor/år Examples of motor vehicle tax rates 2004, SEK/year

Fordonsslag	Drivmedel	Skattevikt, kg	Fordonsskatt
Type of vehicle	Fuel	Tax weight, kg	Vehicle tax
Personbil (<i>Passenger car</i>)	bensin (<i>petrol</i>)	1 200	1 032
Personbil (<i>Passenger car</i>)	diesel (<i>diesel</i>)	1 200	3 952
Dragbil (<i>Lorry with attachment for semitrailer</i>)	diesel (<i>diesel</i>)	16 000	8 278
Lastbil (<i>Lorry</i>)	diesel (<i>diesel</i>)	16 000	2 327
Släpvagn (<i>Trailer</i>)	-	20 000	4 670
Buss (<i>Bus</i>)	diesel (<i>diesel</i>)	16 000	8 954
Trafiktraktor (<i>Road tractor</i>)	bensin eller diesel (<i>petrol or diesel</i>)	6 000	4 115

Källa: Skatteverket

6.29 Tabell

Antalet fordon efter fordonsslag åren 2001-2004, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 2001-2004, thousands

Fordonsslag Type of vehicle	2001			2002			2003			2004		
	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total
Personbilar (Passenger cars)												
bensin, (petrol)	3 783	712	4 494	3 800	572	4 372	3 821	572	4 393	3 850	574	4 424
diesel (diesel)	185	53	238	186	46	232	192	46	238	199	46	245
Bussar (Buses)												
ej diesel, (not diesel)	1,2	0,3	1,5	1,2	0,3	1,5	1,1	0,3	1,4	1,1	0,3	1,4
diesel (diesel)	12,9	3,8	16,7	12,8	3,6	16,4	13,0	3,4	16,4	12,4	4,0	16,4
Lastbilar (Lorries)												
ej diesel (not diesel)	180	58	238	173	54	226	164	55	218	154	55	209
diesel (diesel)	211	49	260	233	52	285	255	54	309	279	58	337
Motorcyklar (Motor bicycles)												
	191	107	298	221	110	331	247	118	365	284	129	413
Traktorer (Tractors)												
	326	76	402	327	78	405	328	80	408	328	83	411
Släpvagnar (Trailers)												
	743	136	879	761	143	903	778	152	930	799	161	960
Totalt (Total)	5 631	1 196	6 827	5 714	1 058	6 771	5 799	1 081	6 880	5 907	1 110	7 017

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mät-tidpunkt.

Källa: Vägverket

6.30 Tabell

Skatt per år i samband med fordons-användning 2004, kr

Annual taxes on vehicles 2004, SEK

	kr SEK
Fordonsskatt (Vehicle tax)	1 032
Energi- och koldioxidskatt på bensin (Energy and CO ² tax on petrol)	5 748
Moms på bensin (VAT on petrol)	2 388
Totalt (Total)	9 168
Skatt kr/mil (Tax SEK/10 km)	6,11

Anm: Beräkningen avser en bensindriven personbil med tjänstevikt 1 200 kg, bensinförbrukning 0,8 l/mil (miljöklass 1), bensinpris 9,95 kr/lit och årlig körsträcka 1 500 mil.

Petrol-powered passenger car with kerb weight 1 200 Kilograms, petrol consumption 0,8 litre per 10 km (environmental class 1), petrol price 9,95 SEK per litre and annual driving distance 15 000 km.

Källa: Skatteverket

6.3.5 Skatt på import

Sedan Sveriges inträde i EU år 1995 tas tull och importavgifter bara ut på import

från tredje land, dvs. länder utanför EU. Tull utgör tillsammans med särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter vad som brukar benämnas EU:s traditionella egna medel. De i Sverige och andra medlemsstater erlagda tullarna överförs till EU efter avdrag med 10 procent för kostnaderna för uppbörden. I regel utgår tull som värdetullar, dvs. den står i ett visst förhållande till varans värde. Endast vissa varor är belagda med tullar som utgår efter kvantitet.

Införsel från EU tullfri

I motsats till andra skatter, där intäkterna varierar mer eller mindre proportionellt med skattebaserna, finns inga sådana samband vad gäller tullmedlen. Till följd av successiva sänkningar av tullsatserna har tulluppbörden i stort sett varit konstant under årens lopp samtidigt som importen har ökat. En mycket stor del av införseln till Sverige sker från andra EU-länder och belastas således inte med tull (6.3.1 Tabell).

6.31 Tabell
Importvärdet efter handelspartner
åren 1981-2003, mnkr
Import value by region of origin 1981-
2003, MSEK

År	Samtliga länder	EU	EU i %
Year	All countries	EU	EU in %
1981	146 039	86 956	59,5
1982	173 933	105 440	60,6
1983	200 369	125 110	62,4
1984	218 569	138 812	63,5
1985	244 656	157 868	64,5
1986	232 614	154 359	66,4
1987	257 871	171 090	66,3
1988	280 650	182 829	65,1
1989	316 594	201 771	63,7
1990	323 875	206 051	63,6
1991	301 290	190 890	63,4
1992	290 929	183 624	63,1
1993	334 283	209 655	62,7
1994	399 152	250 357	62,7
1995	438 467	303 273	69,2
1996	431 943	298 974	69,2
1997	481 715	328 004	68,1
1998	513 901	352 376	68,6
1999	537 355	361 363	67,2
2000	641 816	413 400	64,4
2001	634 554	416 008	65,6
2002	632 652	418 611	66,2
2003	656 957	434 278	66,1

Anm: I data ingår ej den icke-varufördelade EU-handeln vilket medför att uppgifterna avviker från totalsiffran i SCB:s statistik.

T.o.m. 1994 redovisades importen efter ursprungsland. Fr.o.m. 1995 redovisas den efter avsändningsland. Med EU avses samtliga nuvarande medlemsländer.

Källa: SCB, utrikeshandelsstatistiken

6.3.6 Övriga punktskatter

Övriga punktskatter svarar för endast cirka två procent av den totala punktskatteuppbörden och består främst av skatt på vissa tjänster, som skatt på annonser och reklam, skatt på spel och lotteriskatt. Lotteriskatten redovisas bland inkomstskatterna i statsbudgeten.

Skatt på annonser och reklam finansierar stödet till dagspressen

Skatt på annonser och reklam infördes i början på 1970-talet för att finansiera en ökning av det statliga stödet till dagspress-

sen samt för att få en enhetlig beskattning av annonser och reklam. Skatten tas ut på annons som är avsedd att offentliggöras i landet. Skattesatsen för annons i allmän nyhetstidning är fyra procent av beskattningsvärdet och i övriga fall elva procent. Skattskyldig är den som yrkesmässigt offentliggör reklam eller annons. Som framgått ovan är antalet registrerade skattskyldiga för skatt på annonser och reklam betydligt större än för någon annan punktskatt. Detta trots att antalet sjunkit väsentligt sedan den del av skatten som avsåg reklamtrycksaker avskaffades 1999. Anledningen till avskaffandet var svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam.

Lotteriskatt och AB Svenska spels överskott

Lotteriskatten omfattar lotterier och penningvinster vid vinstsparande i bank. Tidigare fanns även en lotterivinstskatt, i vilken ingick totalisatorskatt och skatt på vinster i premieobligationer. Dessa ersattes 1992 av lotteriskatten, med undantag för äldre premieobligationer som fortfarande beskattades med lotterivinstskatt. Sista året för beskattning av äldre premieobligationer var år 2000, då lotterivinstskatten i praktiken upphörde. År 1992 infördes även en skatt på bankernas vinstsparande.

Lotterier anordnade av ideella organisationer och AB Svenska spel är undantagna från lotteriskatt. Den storleksmässigt helt dominerande skattskyldiga för lotteriskatt är därmed AB Trav och galopp, som år 2003 hade 29 procent av den totala spelomsättningen i Sverige⁷. Som helstatligt bolag redovisar AB Svenska spel in en stor del av sitt överskott till statsbudgeten. En inte obetydlig del av Svenska spels överskott går dock direkt som stöd till vissa ändamål, såsom ungdomsidrott. Av 2002 års överskott utgjorde denna del cirka en femtedel⁸.

Lotteriskatten utgår med 36 procent av behållningen i svenskt lotteri när vinsten utgörs av pengar. Skatten på vinstsparande tas ut med 30 procent av vinsten på sådant sparande i bank eller sparkassa. Samma skattesats gällde för lotterivinstskatten.

⁷ Lotteriinspektionen

⁸ AB Svenska spel, Årsredovisning för år 2002

Skatt på spel

Skatt på spel erlaggs sedan år 1973 av dem som har tillstånd att anordna roulettspel enligt lotterilagen. Till och med 1994 beskattades även bingospel och mellan 1998 och 2000 varuspelsautomater. Skat-

ten på roulettspel utgår med ett visst belopp som är beroende av antalet spelbord. För t.ex. tillstånd som innebär rätt till spel på ett spelbord är beloppet 2 000 kr för varje månad. År 2003 fanns det 185 skattskyldiga som betalade spelskatt.

6.32 Tabell

Uppbörd av lotteriskatt och överskott från spelverksamhet 1990-2003, mnkr

Revenues from lottery tax and profits from government owned gambling companies 1990-2003, MSEK

	Lotteriskatt	Skatt på vinstsparande	Lotterivinstskatt	Summa lotteriskatt	Skatt på spel	Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	Totalt
	Lottery tax	Tax on prize savings	Lottery prize tax	Total, lottery tax	Tax on gambling	Delivered profits from AB Svenska Spel	Total
1990	616		1 547	2 163	88	2 365	4 616
1991	655		1 536	2 191	98	3 433	5 722
1992	2 385	233	283	2 901	110	3 212	6 223
1993	2 720	213	137	3 070	117	1 593	4 780
1994	2 791	174	138	3 103	124	1 713	4 940
1995	2 935	149	138	3 222	57	1 594	4 873
1996	2 130	96	41	2 267	48	1 798	4 113
1997	952	63	63	1 078	44	4 142	5 264
1998	1 071	50	62	1 183	63	3 526	4 772
1999	1 105	34	62	1 201	103	2 018	3 322
2000	1 142	26	31	1 199	96	2 862	4 158
2001	1 176	22		1 198	40	3 561	4 799
2002	1 126	23		1 149	36	3 297	4 481
2003	1 164	20		1 184	33	3 300	4 517

Källa: Skatteverket och Ekonomistyrningsverket

